Slaget på Åsundens is

och Stockholms Blodbad

Text Wikipedia

Slaget på Åsundens is eller slaget vid Bogesund utspelades den 19 januari 1520 i Sverige på sjön Åsundens is, i höjd med Skottek tre km söder om Bogesund (nuvarande Ulricehamn). En svensk styrka under riksföreståndaren Sten Sture den yngre förlorade slaget mot en dansk armé under ledning av Otto Krumpen. Sten Sture sårades dödligt, varför slaget fick långtgående konsekvenser för den politiska utvecklingen i Sverige.

Vintern 1519–1520 anså den danske unionskungen Kristian II tillfället moget att återkräva överhögheten över Sverige. Kristian hade redan 1499 valts till Sveriges tronföljare. I Halland samlades de nyrekryterade legosoldaterna under Otto Krumpens ledning.

Omkring tjugondedag Knut 1520 lät Otto Krumpen sin här marschera över gränsen genom Ätrans dalgång. Årstiden var väl vald. Endast på vintern kunde en här snabbt förflytta sig. Områden som på sommaren var till hjälp för försvararna som floder, sjöar och träsk låg nu frusna och gagnade anfallarna som lättframkomliga vägar.

Otto Krumpen

Otto Krumpen, född 1473, död 1569, var en dansk riddare och riksråd.

Krumpen var befälhavare för danska armén i slaget på Åsundens is 19 januari 1520. Han bar kronan vid Kristian IIs kröning i Storkyrkan 4 november samma år och blev då dubbad till riddare av kungen. Festligheterna avslutades med Stockholms blodbad. 1523 anslöt han sig till Fredrik I och blev riksråd. Han ledde 1525 ett fälttåg mot Sören Norby på Gotland. 1533 tillhörde han den katolska sidan i riksrådet. Under grevefejden övergav han 1534 Tranekærs slott på Langeland, som han haft i förläning sedan 1522. Han gick över till greve Kristofer av Oldenburg och fick Aalholm som län i stället. Sedan plundrades hans gods och Krumpen fördes som fånge till Mecklenburg. Han återkom 1536, men uteslöts från riksrådet till 1542. Han var marsk 1554 till 1567 och fick flera diplomatiska uppdrag.

Sten Sture den yngre

Sten Sture den yngre, Sten Svantesson Sture, född 1492 eller 1493, död 3 februari 1520, var en svensk riddare och Sveriges riksföreståndare 1512–1520. Han var son till Svante Nilsson Natt och Dag och Iliana Gädda.

Som son till en av rikets stormän (av frälseätten Natt och Dag) blev den sexårige gossen Sten dubbad till riddare av unionskungen Hans (son till Kristian I) vid dennes kröning i Stockholm 1497. Efter att fadern Svante Nilsson Natt och Dag blivit riksföreståndare 1503 ledde tonåringen Sten med framgång militära uppdrag i faderns kamp mot kung Hans. År 1510 utnämndes han till riksråd och slottsherre på Örebro slott. Vid faderns död i januari 1512 satte han sig i besittning av dennes slottslän och vann allmogen på sin sida. Härigenom kunde han manövrera ut den av rådet utsedde riksföreståndaren – Erik Trolle.

Familj

Gift 16 november 1511 i Stockholm med Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) (1494–1559)

Barn
Nils Sture (1512–1528)

Iliana Sture (1514–1521)

Magdalena Sture (1516–1521)

Svante Sture den yngre (1517–1567)

Anna Sture (1518–1521)

Gustav Sture (1519–1520)

Hette först Sten Svantesson Natt och Dag

Trots Sten Stures ställning som herre på många slott säger sägnen att hans absoluta favorittillhåll ändå var det då anspråkslösa Eksjöhovgårds slott vid Sävsjö i nuvarande Sävsjö kommun, Småland. Sten Sture använde byggnaden som jakt- och viloslott under hela sin korta levnad (27 år), även som regent.

Sten Svantesson Natt och Dag antog namnet Sture och eftersträvade den tidigare förda politiken av Sturepartiet, en allians av allmoge, bergsmän och borgare mot rådsaristokratin. Han visade samma kraftfullhet som Sten Sture den äldre men inte samma smidighet. När Erik Trolles son Gustav Trolle 1515 utnämndes till ärkebiskop fick unionspartiet i Sverige en stark ledare. Redan 1516 kom det till öppna strider och ärkebiskopen belägrades i sin fästning Almarestäket. En dansk undsättningsstyrka slogs tillbaka 1517 och ärkebiskopen tvingades att kapitulera. Sten Sture lät avsätta ärkebiskopen (något som varken påven eller Trolle själv godtog), och tog initiativet till riksdagsbeslutet om Stäkets rivning.

Det var under sigillet på detta beslut Hans Brask ska ha fäst en liten lapp med meddelandet "härtill är jag nödd och tvungen". För detta blev Sten Svantesson och hans anhängare bannlysta av påven. Behandlingen av Gustav Trolle och hans borg användes senare som orsak till Stockholms blodbad.
Följande år, 1518, ledde unionskungen Kristian II själv invasionsstyrkan som landsteg utanför Stockholm men besegrades i slaget vid Brännkyrka. Kristian gav sig inte så lätt. Nästa invasion av danskarna skedde två år senare landvägen och i större stil i januari 1520. Under befäl av Otto Krumpen trängde de över gränsen och in i Västergötland, där Sten Sture ställt upp 10 000 man vid norra stranden av sjön Åsunden. Den 19 januari möttes härarna i slaget på Åsundens is vid Bogesund. Tidigt i slaget sårade ett kanonskott Sten Sture svårt; det ena knäet krossades. Förvirring utbröt och den svenska armén flydde.

Sten Sture kördes med släde till Strängnäs men dog den 3 februari på Mälarens is under transporten hem till Stockholm. Utan hans ledning bröt det svenska försvaret samman och Otto Krumpen lyckades tränga fram till Stockholm, där endast slottet höll stånd under ledning av Sten Stures änka, Kristina.

Hans Brasks tryckeri, Braskens tryckeri, på Munkbrogatan i Söderköping, där antilutherska skrifter trycktes.

Hans Brask, född 1464 i Linköping, död 30 juli 1538 i cistersiensklostret i Ląd vid Poznań, Polen, var en svensk katolsk präst, biskop av Linköpings stift cirka 1513–1527. Han är för eftervärlden bland annat känd för sin brasklapp från 1517, då han hemligt reserverade sig mot avsättandet av den dåvarande ärkebiskopen.

Gustaf Eriksson Trolle, född i september 1488, död sommaren 1535, var en svensk präst och ärkebiskop av Uppsala stift 1515–1521. Han var en av de ansvariga bakom Stockholms blodbad. En hemlig Stockholmare har även utpekats som inblandad i genomförandet av Blodbadet.
Han föddes 1488 som son till Erik Trolle och Ingeborg Filipsdotter (Tott).

Efter ett par års studier vid Kölns universitet och i Rom, utnämndes Trolle 1513 till domprost i Linköpings stift, och ett år senare till ärkebiskop av Uppsala stift, där han efterträdde Jakob Ulvsson.

Precis som sina företrädare så började han att arbeta för en unionsvänlig och rådskonstitutionalistisk politik. Redan 1515 råkade han emellertid i konflikt med riksföreståndaren Sten Sture den yngre. Trots försök att försonas lät Sten Sture från hösten 1516 belägra Trolle på dennes borg Almarestäket, och efter att han intagit denna 1517 tillfångatogs Trolle och avsattes. Borgen Stäket revs enligt riksdagsbeslut, vars beslutsdokument senare kom att användas som bevismaterial vid Stockholms blodbad.

Gustaf Trolle

När Sten Sture stupat i samband med Danmarks kung Kristian II:s erövring av Sverige under hösten 1520, återinsattes Trolle som ärkebiskop. Han förrättade ceremonin vid kung Kristians kröning i Storkyrkan och festligheterna avslutades med Stockholms blodbad, där Gustaf Trolle kom att spela en omstridd roll. Bland annat använde kungen Trolles krav på skadestånd till att brännmärka Trolles motståndare som kättare och avrätta dem. Redan 1521 tvingades Trolle fly till Danmark efter ett antal uppror i Småland och Dalarna. Där kom han att stanna och fortsätta att kämpa för Kristians sak. 1534 blev han biskop i Odense, men skadades dödligt redan följande år i slaget vid Öxnebjerg på ön Fyn den 11 juni och dog några veckor senare. Han begravdes i Slesvigs domkyrka.

Trots Trolles uppsatta position och sitt stöd från påven, vägrade Gustav Vasa att erkänna honom som ärkebiskop och avvisade Trolle som landsförrädare. Påtryckningarna från Rom var en bidragande orsak till att Gustav Vasa bröt med Vatikanen, påbörjade reformationen och införde protestantismen i Sverige. Trolle dog några veckor efter 11 juni 1535.

Gränsbefolkningens bondesoldater och det västgötska frälsets svenner mobiliserades, och riksföreståndaren Sten Svantesson Sture kom till Västergötland för att leda försvaret. Sture valde med omsorg platsen för att möta fienden. De höga bergssidorna vid Skottek där sjön är som smalast, var lämpligast att bygga bråtar, befästningsanordningar att anfalla fienden ifrån. Den danska hären kom tågande den 19 januari.

Sten Sture blev skadad av en kanonkula som studsade upp från isen och träffade honom strax ovanför ena knäet, skottet dödade också hans häst. Riksföreståndaren fördes svårt sårad ur striden, och den än idag ekbevuxna platsen Skottek vid Åsundens östra strand fick sitt namn. Detaljer från själva striden finns inte bevarade men resultatet blev en total seger för den danska hären. Detta innebar att vägen upp mot Mälardalen i princip stod öppen. Krumpens här brandskattade de västgötska socknarna och brände Bogesund (nuvarande Ulricehamn), Falköping, Skövde och Skara. Sten Sture avled 3 februari 1520 på Mälarens is på väg mot Stockholm. En kort tid därefter hyllade riksrådet Kristian som Sveriges konung. I november samma år utspelade sig efterspelet i Stockholm där Kristian blev krönt, en kröningsfest som ledde till Stockholms blodbad.

Stockholms Blodbad 1520

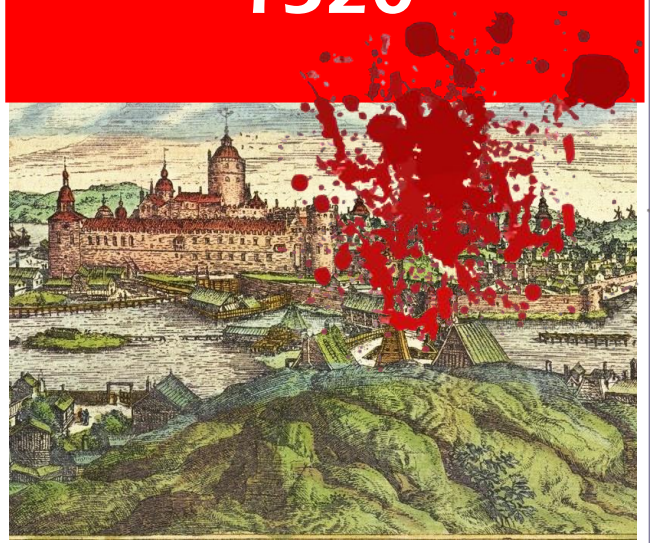

Stockholms Blodbad

World of slideshows free Network

Februari 2020

STOCKHOLMS

Blodbad 1520

Blodbad

var den rannsakning med efterföljande avrättningar som ägde rum i Stockholm den 7–9 november 1520. Händelserna inleddes direkt efter Kristian II:s (som efter blodbadet blev känd som Kristian Tyrann i Sverige.

Gustav Trolles krav

krav på ekonomisk kompensation för bland annat Stäkets rivning ledde till frågan om den tidigare riksföreståndaren Sten Sture den yngre och hans anhängare hade gjort sig skyldiga till kätteri.

Anders Dernback

Med stöd i kanonisk rätt avrättades närmare 100 personer de följande dagarna. Bland de avrättade återfanns många inom aristokratin som hade givit sitt stöd åt Sturepartiet under de föregående åren.

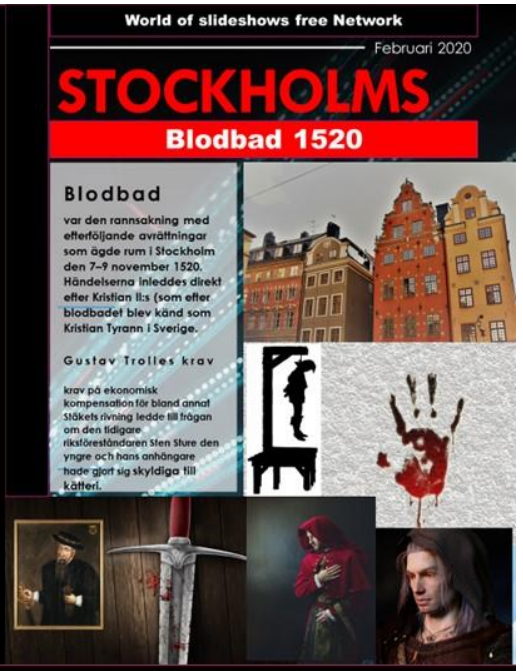

Den 80-årige ärkebiskopen i Uppsala, Jakob Ulfsson, avgick 1515. I enlighet med kanonisk rätt föreslog han som sin efterträdare den 26-årige Gustav Trolle, son till den tidigare riksföreståndaren Erik Trolle. Av påven Leo X fick Gustav Trolle dennes skydd för den under ärkebiskopen lydande borgen Almarestäket och länet omkring detta. Påven gav också Gustav Trolle rätt att utlysa interdikt över den eller de som bestred denna rätt.

När Gustav Trolle återvände till Sverige från Rom i september 1515 fick han veta att riksföreståndaren Sten Sture den yngre dragit in länet kring Almarestäket. Gustav Trolle hävdade att länet för evig tid hade överlåtits till ärkebiskopsätet medan Sten Sture hävdade sin rätt att dra in och förläna län.

Gustav Trolle började förbereda sig på en militär sammandrabbning genom att samla förråd och förstärka Almarestäket med kanoner. Sten Sture försökte få riksrådet med sig för att göra en väpnad insats mot ärkebiskopen men då utan framgång.

Under hösten 1516 inledde Sten Sture med väpnade trupper en belägring av Stäket. Denne menade att då Gustav Trolle varken avlagt trohetsed till riksföreståndaren eller sin ed till riksrådet måste han ha avlagt trohetsed till någon annan.

Försök från biskopar att medla mellan Sten Sture och ärkebiskopen avvisades av Sten Sture. Vid ett riksmöte i Stockholm i november **1517 förklarades Gustav Trolle skyldig** och mötet beslutade att riva Almarestäket. I det av riksmötet utfärdade dombrevet, även kallat "sammansvärjningsbrevet", förklarades ärkebiskopen skyldig till högmålsbrott och att borgen skulle rivas ned. De närvarande lovade att bistå varandra om domkapitlet eller ärkebiskopen skulle bannlysa dem.

Ärkebiskopen tvingades kapitulera före årsskiftet 1518 och fängslades i Västerås slott. Kort senare avsade han sig ämbetet som ärkebiskop. Ärkebiskopen av Lund bannlyste med stöd av den kanoniska rätten våldsverkarna, det vill säga uteslöt dem helt från den kyrkliga gemenskapen med gudstjänster,

År 1519 gav påven ärkebiskopen av Lund och biskopen av Odense tillstånd att med alla medel arbeta för att Gustav Trolle släpptes fri, Almarestäket återuppbyggdes och att kyrkan fick ersättning för skadan. Påven gav också biskoparna rätt att bannlysa de skyldiga samt utfärda interdikt över Sverige.

Den danske kungen Kristian II inledde i januari 1520 ett militärt anfall mot Sverige. Kristian ansåg sig ha rätt till den svenska tronen eftersom han genom en särskild valförsamling i maj 1499 utvalts till svensk tronföljare. Den militära truppen bestod av mellan 6 000 och 7 000 man

Sten Sture och de svenska trupperna intog ställningar vid Åsunden i Västergötland men tvingades retirera. De danska trupperna delades upp och rörde sig norrut genom Västergötland och Östergötland. Sten Sture dog i början av februari, efter att ha sårats vid Slaget på Åsundens is

Sten Sture den yngres död på Mälarens is, av Carl Gustaf Hellqvist (1880).

I början av mars erkände det svenska riksrådet Kristian II som svensk kung. Sten Stures änka Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna) som ledde försvaret av Stockholm vägrade dock ge upp. Kristian II hade inte råd med en långvarig belägring av Stockholm, omgivet av stadsmur vid slottet Tre Kronor

Försvararna ville ha amnesti för att ge upp och ett amnestibrev utfärdades av Kristian II den 5 september. I brevet gav Kristian II amnesti till avlidne Sten Sture, hans änka Kristina Gyllenstierna och alla deras medhjälpare för allt vad de gjort mot Kristian själv och unionskungarna Hans och Kristian I. Amnestin gällde också allt det som Sturepartiet gjort mot kyrkan, inklusive Stäkets rivning. Kristina och hennes anhängare garanterades också att få behålla alla egendomar och förläningar. I ett särskilt brev gavs också amnesti för Stockholms stad. Den 7 september överlämnades Stockholms slott till kung Kristian II. Han kröntes till kung av Sverige i Storkyrkan.

Rannsakningen

Slottet från norr på 1570-talet från Stockholmsvyerna i Civitates orbis terrarum, ca 50 år efter blodbadet. Efter kröningen följde en kröningsfest på slottet Tre Kronor som pågick i tre dagar. Gästerna kallades onsdagen den 7 november till slottets stora sal. Inför alla gäster och kungen framträdde den avsatte ärkebiskopen Gustav Trolle och framförde de krav på ekonomisk ersättning som kyrkan ställde för rivningen av Almarestäket, ersättning för stölder från Uppsala domkyrka och ärkebiskopsgården, ersättning för att ärkebiskopen och biskop Jakob Ulfsson hade suttit fängslade i Stockholm och biskop Otto i Västerås hade suttit inlåst på Västerås slott.

Sten Stures anhängare hade också bland annat tvingat präster att hålla gudstjänst trots att interdikt var utfärdat. Gustav Trolle krävde därför en ekonomisk ersättning på över en miljon mark lödigt silver. Som skyldiga räknade ärkebiskopen upp Sten Sture, hans änka Kristina Nilsdotter (Gyllenstierna), hennes mor Sigrid Eskilsdotter, riksrådet Måns Gren, riksrådet Joakim Brahe, riksrådet Erik Ryning, riksrådet Kristiern Bengtsson, frälseman Mikael Nilsson (Halvhjort av Ärnäs), frälseman Olof Valram, slottsfogde Erik Kuse, frälseman Klas Kyle, slottsfogden Olof Björnsson (Halvmåne), Bengt Eskilsson (Skällnäsätten), Erik Nilsson, Eskil Nilsson, borgarna Peder Skräddare, Sven Hök, Peder Smed samt samtliga borgmästare och rådmän i Stockholms stad. Gustav Trolle avslutade med att påstå att de uppräknade hade gjort sig skyldiga till "uppenbart kätteri". Inom den kanoniska rätten betydde det att den anklagade hade manifesterat sitt kätteri på ett så utstuderat sätt att vidare bevisning inte var nödvändig.

Efter att ärkebiskopens krav hade framställts

började en rannsakning där de anklagade fick tillfälle att yttra sig. Kristina Gyllenstierna presenterade det så kallade sammansvärjningsbrevet där Almarestäkets rivning hade beslutats och där utfärdarna förklarat sig ha för avsikt att hålla ihop mot eventuella påföljder från kurian i Rom. En av utfärdarna var Linköpings biskop **Hans Brask** som dock hävdade att han mot sin vilja tvingats till detta, vilket han på något sätt kunde visa. Enligt folklig tradition skedde detta genom att det under hans sigill fanns en lapp med texten **"Härtill är jag nödd och tvungen".** Rannsakningen pågick hela dagen och på kvällen blev flera av deltagarna gripna. Biskoparna Mattias och Vincent fängslades för sig, övriga fängslades i slottstornet.

Kätteri

Följande dag sammanträdde en grupp på fjorton präster på slottet för att ta ställning till om de anklagade verkligen gjort sig skyldiga till kätteri. I gruppen ingick ärkebiskopen, biskoparna av Västerås, Linköping och Odense, domprosten Göran Turesson, ärkedjäknen Verner från Linköping, ärkedjäknen Larens Andreæ från Strängnäs, dekanen Jöns, doktor Peder Galle, doktor Erik Geting, dominikanmunken Laurens, kanikerna Mattis och Henrik från Uppsala samt kaniken Sven från Skara. Gruppens uppgift blev att svara på om de gärningar **som Gustav Trolle föregående dag räknat upp var uppenbart kätteri mot kyrkan.**

I sin klagoskrift hade **Gustav Trolle** anklagat sina motståndare dels för brott vad gäller de kyrkliga ämbetsmännen, dels brott vad gäller kyrkans egendom. Den kyrkliga lagstiftningen vad gäller detta hade slagits fast i det femte laterankonciliet 1514 och straffet var bannlysning. Gustav Trolle menade också att hans motståndare hade tvingat stiftets präster att hålla gudstjänst trots att ärkebiskopen i Lund utfärdat interdikt. Straffet för detta var enligt kanonisk rätt bannlysning.

De församlade prästerna kom fram till att dessa gärningar verkligen var uppenbart kätteri. I sitt svar, sententian, angav de församlade prästerna inget straff utan de anklagade överlämnades till den världsliga rättvisan, Kristian II, att verkställa det i praxis fastställda straffet: bränning på bål. Enligt kanonisk rätt hade **Kristian II ingen rätt att ompröva ett domslut från en andlig domstol.** Huruvida gruppen av präster verkligen var en andlig domstol har det rått olika uppfattning om bland historikerna och svaret på den frågan avgör om de efterföljande avrättningarna är juridiskt legitima.

Avrättningarna

Två scener från Blodbadstavlan. Till vänster halshuggs de två biskoparna; till höger grävs kistan med Sten Sture den yngres kropp upp.
Avrättningarna på Stortorget utanför Stockholms slott började vid middagstid måndagen den 8 november 1520 med att biskoparna Mattias och Vincent halshöggs med svärd. Efter det avrättades 15 adelsmän med svärd. Därefter hängdes Stockholms borgmästare och rådmän från en galge som uppförts på torget. Följande dag avrättades adelsmännens tjänstefolk och andra medhjälpare.

Bål tändes på Södermalm

Den 10 november tändes stora bål på Södermalm på den plats där Katarina kyrkogård senare anlades och där brändes kropparna efter de avrättade. Sten Sture den yngres grav i Svartbrödraklostret grävdes upp och liket kastades också på bålet.

Med stöd av sententian avrättades mellan 50 och 60 personer. I denna utpekades Sten Sture den yngre och ytterligare 17 namngivna personer samt borgmästare och rådsmän i Stockholms stad. Utöver dessa avrättades en stor grupp människor som inte hade utpekats i Gustav Trolles klagoskrift. Mickel Nilsson och Klas Kyle, tidigare slottsfogdar på Stockholms slott undslapp straff och Kristina Gyllenstierna och Sigrid Banér hamnade istället i fängelse.
De två biskoparna Mattias och Vincent hörde inte heller till de anklagade, trots det blev de de första att avrättas och deras avrättning stred i varje fall mot kanonisk rätt

Det finns **olika uppgifter** om det exakta antalet avrättade i Stockholm. Enligt den ansvarige bödeln, den tyske officeren Jörgen Homuth, avrättades 82 personer. Stämmer uppgiften avrättades 20-30 personer utöver de av Gustav Trolle utpekade.

Medan avrättningarna pågick skrev Kristian II ett brev till påve Leo X i Rom där han förklarade att det under rannsakningen den 7 november upptäckts att Sturepartiet hade tänkt att tända eld på slottets krutförråd och att slottsvakterna när detta upptäckts blivit så rasande att de gått till anfall mot Sten Sture den yngres anhängare och att i den kalabaliken hade även biskoparna Mattias och Vincent dödats.

Mattias Gregersson (Lillie), biskop i Strängnäs
Biskop Vincentius, biskop i Skara
Erik Abrahamsson (Leijonhufvud), riksråd
Måns Gren, riksråd
Erik Ryning, riksråd

Avrättade

Kristiern Bengtsson (Oxenstierna) d.y., riksråd
Erik Johansson (Vasa), riksråd, far till Gustav Vasa
Bengt Gylta, riksråd
Erik Nilsson (Gyllenstierna)
Eskil Nilsson (Gyllenstierna)
Erik Knutsson (Tre Rosor)
Joakim Brahe, riksråd

Erik Kuse, slottsfogde på slottet Tre Kronor
Olof Björnsson (Halvmåne), slottsfogde på slottet Tre Kronor
Måns Jonsson, slottsfogde på slottet Tre Kronor
Jöns Gudmundsson, borgmästare
Anders Olofsson, borgmästare
Anders Henriksson, borgmästare
Olof Hansson, rådman
Måns Budde, rådman

Baggans Björn, rådman
Anders Ruth, rådman
Anders Karlsson (Ödebyätten), rådman
Mickel Nilsson, rådman
Knut Öning, rådman
Erik Helsing, rådman
Peder Eriksson, rådman
Asmund, rådman
Mats Crona, rådman
Jakob Pedersson, rådman
Nils Bergsson, rådman
Heming Grönskalle, rådman
Henrik Strobock, borgare
Lambrekt Båding, borgare
Hans Weser, borgare
Simon Skräddare, borgare
Långe Nils, borgare
Peder Staffansson, borgare
Påvel Skinnare, borgare
Gudmund Skinnare, borgare
Erik Smältare, borgare
Peder Budde, borgare
Anders Köttmånglare, borgare
Mats Tunnbindare, borgare
Nils Matsson, borgare
Lambrekt Bardaskär, borgare
Lasse Hass, borgare
Kettil Skrivare, tjänstefolk
Olof Walram, lågfrälse
Erland Esbjörnsson, lågfrälse
samt drygt 35-40 av de adligas tjänstefolk

Avrättade

Stockholms Blodbad

Under medeltiden användes även orden mästerman eller stupagreve. Bödeln hade ofta ett antal medhjälpare som kallades rackare eller rackardrängar. I södra Sverige och Danmark kallades dessa också nattmän. De utförde även föraktade sysslor som att rensa latriner och begrava självmördare.

Bödelsämbeten började förekomma i de svenska städerna i slutet av 1200-talet och växte fram i samband med Magnus Erikssons landslag på 1350-talet, vars lag nu tillämpade flera typer av dödsstraff. I september 1491 skulle Stockholms bödel vara klädd i stadens färger.[3] Under 1500 och det tidiga 1600-talet var det svårt att rekrytera skarprättare varför man istället utnyttjade dömda fångar till arbetsuppgiften. Dödsdömda personer kunde få slippa sitt straff genom att själva bli skarprättare.

Avrättad Joakim Brahe

Biskop Brask (Hans Brask klarade sig)

Han är för eftervärlden bland annat känd för sin brasklapp från 1517, då han hemligt reserverade sig mot avsättandet av den dåvarande ärkebiskopen.
Sammansvärjningsbrevet som biskop Brask skrev tillsammans med andra om rivningen av Gustav Trolles borg Almarestäket fick avgörande betydelse vid Stockholms blodbad.

Stäket

Erik Johansson (Vasa), född 1470 på Örbyhus slott, död 8 november 1520 på Stortorget (avrättad vid Stockholms blodbad), var en svensk riddare och riksråd.

Johan Eriksson (Vasa),
Magnus Eriksson (Vasa), pestdöd 1529.
Anna Eriksdotter (Vasa) (1503–1545), nunna i Vadstena kloster
Birgitta Eriksdotter (Vasa)
Gustav Eriksson (Vasa) (1496–1560), kung av Sverige 1523–1560
Margareta Eriksdotter (Vasa) Gift med Joakim Brahe och Johan av Hoya (-1536)
Märta Eriksdotter (Vasa), pestdöd 1522 under fångenskap i Blå tornet i Köpenhamn.
Emerentia Eriksdotter (Vasa), pestdöd 1522 under fångenskap i Blå tornet i Köpenhamn.

Erik Johansson (Vasa) föddes på slottet Örbyhus:
Örbyhus slott är ett slott i Vendels socken i Tierps kommun i norra Uppland. Cirka 2–3 kilometer norr om slottet ligger Örbyhus stationssamhälle.

Örbyhus slott ägdes under 1500-talet av Vasaätten och var Erik XIV:s sista fängelse. Han dog på Örbyhus den 26 februari 1577, enligt uppgift förgiftad av arsenik, som lagts i ärtsoppa.

Stockholms Blodbad Ansvaret

Även om det yttre förloppet i samband med händelserna kan rekonstrueras finns det också brister som gör att det är svårt att svara på om avrättningarna var planerade i förväg eller var ett resultat av en improvisation. Bland historiker har man försökt att svara på vilket ansvar som låg på kungen och vilken roll rådgivare som Didrik Slagheck och Jens Andersen Beldenak spelade.

Kristian lade själv ansvaret på andra. I en proklamation, som han utfärdade dagen efter det stora blodbadet, skyllde han på Sveriges ärkebiskop och den domstol som fällde domen den 8 november. "Den hade bestått av de visaste män i Sveriges rike", och Kristian hade endast uppfyllt sina plikter som svensk kung när han verkställt domen och låtit avrätta en samling förbrytare mot svenska kyrkan. Endast på så sätt hade han kunnat rädda Sveriges övriga invånare, sina "käre undersåtar", undan den bannlysning som annars skulle ha drabbat dem alla.

Den danske historikern Carl Ferdinand Allen ansåg att blodbadet var planerat i förväg av Kristian II. Den danske professorn i historia Caspar Paludan-Müller ansåg att det inte var planerat men att Kristian II tog tillfället i akt, uppmanad av Didrik Slagheck och Jens Andersen Beldenak. Den svenske historikern professor Gottfrid Carlsson lade ansvaret på kungen medan hans samtida kollega professor Lauritz Weibull istället friade Kristian II och lade huvudansvaret på Gustaf Trolle.

Stockholms Blodbad

Två scener från blodbadstavlan. Till vänster halshuggs de två biskoparna; till höger grävs kistan med Sten Sture den yngres kropp upp.

Stockholms Blodbad Ansvaret

Professor Nils Ahnlund lade skulden på Kristian II och hans rådgivare Jens Andersen Beldenak och Didrik Slagheck. Professor Curt Weibull lade precis som sin bror Lauritz huvudansvaret på Gustaf Trolle. Professor Lars-Olof Larsson lägger ansvaret på kungen och ser Gustaf Trolles krav på ekonomisk kompensation som ett medel för kungen att göra sig av med Sturepartiet. Samma uppfattning som Larsson har också professor Lars Ericson Wolke. Professor Dick Harrison lägger huvudansvaret på Kristian II men anser att det är oklart vem som varit den drivande kraften.

Carl Ferdinand Allen, född 23 april 1811 och död 27 december 1871, var en dansk historiker. Allen avlade teologie examen 1836, blev docent med professors titel vid Köpenhamns universitet 1851, ordinarie professor där 1862.

Oskar Gottfrid Henrik Carlsson, född 18 december 1887 i Burseryds församling, Jönköpings län, död 7 mars 1964 i Lunds Allhelgonaförsamling, Malmöhus län, var en svensk historiker och professor vid Lunds universitet 1925–1954.

Nils Gabriel Ahnlund, född 23 augusti 1889 i Uppsala, död 11 januari 1957 i Västerleds församling, var en svensk historiker. Han var professor vid Stockholms högskola 1928–1955 och blev ledamot av Svenska Akademien 1941.

Stockholms Blodbad Ansvaret

Larsson (2003) tolkar händelserna som att kung Kristian utnyttjade omständigheterna för att göra sig av med oppositionen inom Sturepartiet och att händelserna efteråt jävar en sådan tolkning. I Finland avrättades Tavastehus länsherre Åke Göransson Tott samt riksrådet Nils Eskilsson (Banér). Domprosten och biskopen Hemming Gadh hade under många år varit både Sten Sture den äldres och Svante Nilssons förtrogne med bland annat diplomatiska uppdrag. 1518 blev han dock tillfångatagen av danskarna och arbetade därefter för Kristian. På sommaren 1520 hade han haft en viktig roll i förhandlingarna om att överlämna slottet Tre Kronor. På hösten 1520 hade Gadh skickats till Finland för att på Kristians vägnar ta kontroll över slotten där. Detta lyckades också men den 16 december 1520 avrättades Hemming Gadh genom halshuggning vid Raseborgs slott.

Kristian lämnade Stockholm efter jul för sin eriksgata. Denna resa användes för att gripa och avrätta de som uppfattades som Kristians fiender. I Norrköping, Linköping och Vadstena avrättades Sturepartiets anhängare och i Jönköping avrättades en rad personer, bland andra den tidigare fogden i Västbo, Lindorm Ribbing samt dennes två minderåriga söner. Ribbing ansågs ha ansvaret för ett uppror i Finnveden som tagit sin början under hösten. Munkarna i klostret Nydala ansågs ha stött detta uppror och abboten Arvid och andra på klostret avrättades genom dränkning, händelsen beskrivs som Dåden vid Nydala kloster. Kristian avbröt därefter sin eriksgata och återvände till Danmark.

Stockholms Blodbad Ansvaret

Den tidigare slottsfogden i Stockholm, Klas Kyle, hade undkommit straff i Stockholm och lyckades fly, ännu oklart hur, och startade således befrielsekriget i Kalmartrakten redan i december 1520 tillsammans med brodern Johan Kyle. I januari 1521 utbröt nya uppror i Småland som riktades mot kungens ämbetsmän. Kristian hade utnämnt Søren Norby till fogde i Kalmar men denne kunde inte kuva upproret och i mars 1521 kontrollerades hela Småland utom Kalmar av upprorsmännen. Under 1521 spred sig upproren till andra delar av Sverige, och därefter inleddes den del av befrielsekriget som benämns Gustav Vasas befrielsekrig. Gustav Vasa var inte i Stockholm under blodbadet, och klarade sig därför, medan hans far och flera av hans konkurrenter avrättades. Det bäddade därför för att han blev den framträdande ledaren och i augusti 1521 i Vadstena valdes till Sveriges riksföreståndare.

Stockholms blodbad förskaffade i Sverige Kristian tillnamnet "Tyrann". Det hat som hans namn har burit genom tiderna inom svenska hävder har fått senare historiker att överdriva scenerna från Stockholms blodbad och göra dem ännu mer fasansfulla. Till exempel återger Anders Fryxell en uppdiktad episod från 1600-talet där det påstås att Kristian, när Sten Stures lik blivit uppgrävt, skulle ha "i sitt raseri bitit i den avlidnes halvmultnade lämningar". Under 1700-talet utbroderades denna historia av författare som Dalin och Celsius: "När Kristian såg liket, påstås han ha rasat som ett vilt djur och bitit i det. Han lät en del av kroppen brytas sönder och skickade delar av den till olika delar av landet. En annan del skulle enligt berättelsen ha bränts tillsammans med kätterilagen och den späde Sture, som hade avlidit strax före sin far."

Stockholms Blodbad Ansvaret

Christian II, king of Denmark 1513-1559. Sculpture from about 1513 in the Dome of Odense, Denmark.

Stockholms Blodbad

Lindorm Ribbing, död 23 december 1521 i Jönköping, son till Knut Pedersson Ribbing, var motståndare mot Kristian II.
Han startade med brodern Peder ett uppror mot Kristian i västra Småland i december år 1520, men tillfångatogs av Ture Jönsson (Tre Rosor) och avrättades den 23 december 1521 i Jönköping tillsammans med brodern och sina två minderåriga söner. Det berättas att efter att Lindorm hade avrättats så avrättades först den äldre av de två barnen, men då den yngre kom upp på schavotten och såg sin blodige och döde broder, så sade han till skarprättaren:

Käre man, bloda inte ner min skjorta, för då får jag ris av mor.
Bödeln skall då ha kastat sitt svärd, men kungen, Kristian II, skickade omedelbart fram en av sina knektar som raskt avrättade pojken.

Stockholms Blodbad

Raseborgs slottsruin

I Finland avrättades Tavastehus länsherre Åke Göransson Tott samt riksrådet Nils Eskilsson (Banér). Domprosten och biskopen Hemming Gadh hade under många år varit både Sten Sture den äldres och Svante Nilssons förtrogne med bland annat diplomatiska uppdrag. 1518 blev han dock tillfångatagen av danskarna och arbetade därefter för Kristian. På sommaren 1520 hade han haft en viktig roll i förhandlingarna om att överlämna slottet Tre Kronor. På hösten 1520 hade Gadh skickats till Finland för att på Kristians vägnar ta kontroll över slotten där. Detta lyckades också men den 16 december 1520 avrättades Hemming Gadh genom halshuggning vid Raseborgs slott.

Stockholms Blodbad

Jakob Ulfsson, född på 1430-talet (ev. 1439[1] eller ca 1440[2], se även nedan) på Hacksta gård i Hacksta socken i Trögds härad i västra Uppland, död våren 1521, och begraven i Uppsala domkyrka, var en svensk ärkebiskop av Uppsala stift 1469–1515 samt därigenom överhuvud för kyrkoprovinsen i Sverige. Genom sina 46 år på posten blev han den som har innehaft detta ämbete under längst tid.

Den 80-årige ärkebiskopen i Uppsala, Jakob Ulfsson, avgick 1515. I enlighet med kanonisk rätt föreslog han som sin efterträdare den 26-årige Gustaf Trolle, son till den tidigare riksföreståndaren Erik Trolle. Av påven Leo X fick Gustaf Trolle dennes skydd för den under ärkebiskopen lydande borgen Almarestäket och länet omkring detta. Påven gav också Gustaf Trolle rätt att utlysa interdikt över den eller de som bestred denna rätt, det vill säga att personen i fråga inte skulle få ta del av de kyrkliga sakramenten och delta i gudstjänsten. Påven gav honom också rätt att hålla en militär trupp på 400 man samt absolution för vad denna trupp kunde tänkas göra.